

Hepke Braam (81) is op zoek naar hoogbegaafden van zijn leeftijd

'Er is een wereld voor me opengegaan'

Hepke Braam doet alles zelf: de boodschappen, eten koken, de was, de tuin bijhouden. De 81-jarige Fries vindt het belangrijk om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven. "Ik moet er niet aan denken dat ik in een tehuis terecht kom."

instituut
hoogbegaafdheid
volwassenen

Hepke Braam weet nog maar sinds zijn 76ste dat hij hoogbegaafd is. Hij praat erover als 'sinds ik hoogbegaafd ben geworden'. "Die wetenschap heeft mijn totale wereld- en zelfbeeld op zijn kop gezet, daarom noem ik het zo. Ik weet ook wel dat ik het al mij hele leven ben. Ik wist het alleen niet. Ik vond mezelf maar een lompe sukkel, ik dacht dat ik niet spoorde. De eerste twee weken nadat ik het had ontdekt, was ik er letterlijk misselijk van, maar nu ben ik er blij mee. Ik begrijp nu dat het niet aan mij ligt, maar ik heb medelijden met de mensen die hetzelfde hebben moeten doormaken. Ik hoop zo dat andere hoogbegaafde ouderen ook wakker geschud worden."

Hepke - hij wordt liever Hepke genoemd dan meneer Braam -

woont in een dorpje in Friesland. Daar heeft hij weinig contact met andere hoogbegaafde senioren. "Tel maar uit: twee of drie per 100 mensen zijn hoogbegaafd. Dit dorp heeft zo'n 3500 inwoners, dus er zouden er zeker zeventig moeten zijn hier. Maar hoe groot is de kans dat er mensen van mijn leeftijd tussen zitten, met wie ik kan praten over hoe het vroeger was, in de oorlog, toen we jong waren? Hebben zij dezelfde beleving en ervaringen als ik? Stonden zij ook aan de zijkant? Waren zij ook raar, eigenwijs en apart, en hoe gingen zij daar dan mee om? Ik ben ze nog niet tegengekomen. Misschien omdat ze zelf niet weten dat ze hoogbegaafd zijn, dat sluit ik niet uit. Ik was zelf natuurlijk ook al op leeftijd toen ik het ontdekte."

Altijd aan de zijlijn

In het dorpscafé ging Hepke tot een paar jaar geleden regelmatig een borrel of een pilsje drinken. Dat was gezellig, maar de gesprekken gingen nergens over. Daarom ging hij op internet op zoek naar iets anders, in Leeuwarden of Groningen. Zo stuitte hij via-via op bijeenkomsten voor hoogbegaafden. "Het ging over een borrel van Mensa-leden. Er ging een wereld voor me open", vertelt Hepke. "Ik heb dagen achtereen alleen maar websites zitten bekijken en alles gelezen over hoogbegaafd zijn. Ik wilde het niet weten, maar besepte ook dat ik niet terug kon: het ging over mij. Ik heb altijd aan de zijlijn gestaan, maar nu kon ik me niet meer verschuilen."

Het begon al toen Hepke jong was. Thuis ging het wel goed. "Mijn vader was ook hoogbegaafd, denk ik. Mijn moeder was gewoon slim. Dat ging eigenlijk allemaal wel. Maar op school ging het niet goed. Ik kon niet leren. Ik heb nooit een heel goed geheugen gehad."

Hepke vond er niets aan en had weinig aansluiting bij de andere kinderen. De middelbare school, de mulo, ging beter, dankzij de wisselende lessen met steeds andere docenten. Doorstudeerden zat er niet in, dus ging hij werken. "Er was nog geen kinderbijslag en mijn ouders hadden het niet breed. Dus ik móest gaan werken. Werken vond ik leuk, maar de werkvloer niet. Ook daar spoorde ik niet."

Varen was zijn passie. "Ik heb een paar jaar op zee gezeten. Heerlijk. Achteraf begrijp ik waarom ik dat zo fijn vond: het gaf rust. De vaste ritmes, de beschermde ruimte, de kameraadschap. Maar mijn vrouw vond het niet fijn dat ik op zee zat, dus ben ik aan de wal gaan werken."

Diepgaande gesprekken

Met cursussen werkte Hepke zich op tot technisch tekenaar. "Tekenen ging me goed af. Te goed zelfs, want ik werd opzichter. Ik wilde liefst buiten werken, maar ik zat voortdurend binnen omdat ik zo goed kon tekenen. Er moest werk op de plank komen." Hij kwam in de grote stad terecht, waar hij nog meer een buitenbeentje was dan op het Friese platteland. "Door mijn accent kwam ik boertig over. Ze vinden me maar een lompe boerenkinkel, dacht ik. Als er onbegrip was, zocht ik het meteen bij mezelf. Pas sinds ik hoogbegaafd ben geworden, begrijp ik dat het daaraan ligt. Dat scheelt enorm. Ik ben mezelf pas gaan waarderen sinds ik het weet, omdat ik nu begrijp dat het niet aan mij ligt. 'O ja, ze kunnen er niks aan doen, ze denken gewoon anders'. Dat geeft zo veel duidelijkheid. Als ik het vroeger had geweten, was het misschien heel anders gelopen."

Met zijn vrouw kon Hepke wel goed praten. "Ze was slim. Veel pragmatischer dan ik. Doordat zij zo slim was, vond ik mezelf vaak een nul. We hebben heus wel problemen gehad, die achteraf gezien in veel gevallen waren terug te voeren op mijn hoogbegaafdheid. Ik overzag meteen alle consequenties en dan vond zij dat ik zeurde of negatief was. Maar we konden wel goed praten. We hadden diepgaande gesprekken."

Twee jaar geleden overleed ze. Hij mist het contact en zou nog best graag een nieuwe vrouw vinden. "Maar dat is moeilijk, niet alleen vanwege mijn leeftijd, maar ook vanwege mijn eisen. Ik zoek een vrouw die kwiek en levendig is, bij voorkeur christelijk, want dat ben ik ook en dat is belangrijk voor me. En ze moet slim zijn natuurlijk, diepgang hebben."

Overal de oudste

De herkenning bij andere hoogbegaafden, ook van andere generaties, vindt Hepke geweldig. Hij was betrokken bij de oprichting van HB-Café Groningen en gaat als het ook maar even kan naar andere bijeenkomsten. "Het begrip en het contact zijn zo

belangrijk, ook al ben ik overal de oudste. Ik heb het mijn hele leven gemist. Toen ik hoogbegaafd werd, ging er een wereld voor me open. Ik heb het gevoel dat ik in 2011 ben herboren." In de contacten met andere hoogbegaafden wordt hij wel enigszins gehinderd door zijn handicap. Toen Hepke 44 was, viel hij met de fiets. Hij kwam met zijn hoofd op een stoeprand terecht en hield er blijvend hersenletsel aan over. Daardoor kan sommige dingen niet zo goed. Lezen bijvoorbeeld. "Langer dan een kwartier lukt dat eigenlijk niet. Dan word ik moe", vertelt Hepke. "Vroeger zat ik hele avonden te lezen. Alles wat los en vast zat: kranten, tijdschriften. Ook televisie kijken is moeilijk. Het is gewoon te druk voor mijn hoofd. Daar krijg ik hoofdpijn van."

Na het ongeluk werd Hepke arbeidsongeschikt. Na zijn pensionering viel hij dus niet in een gat: dat had hij twintig jaar eerder al gehad. Hij probeerde het op te vullen met cursussen waar hij vervolgens veel langer over deed dan gemiddeld, omdat het voor geen meter opschoot. "Ik heb Franse les gehad. Het leukste vond ik de herkomst van woorden uitzoeken. Daarna heb ik een cursus Fries gedaan. Dat viel ontzettend tegen. Ik spreek het van kinds af aan, het is mijn eerste taal, maar ik had het nooit geschreven. Ik heb korte cursussen filosofie gedaan en nu ben ik bezig met Hebreeuws. Het is geen uitdaging, maar een vlucht uit de werkelijkheid."

Alleen op vakantie

Door de bijwerking van medicijnen heeft Hepke sinds een jaar ook last van zogeheten fotofobie: hij kan niet tegen licht. Daarom draagt hij zelfs binnen een donkere bril met zijkleppen. "Het heeft niets te maken met het ongeluk of met mijn leeftijd, maar door die aandoening is bijvoorbeeld autorijden moeilijk – en gevaarlijk – geworden. Ook 's avonds: ik kan niet tegen het licht van tegenliggers. Ik word daardoor behoorlijk beperkt in mijn vrijheid en dat vind ik heel erg."

Hepkes grootste angst is dat hij op een gegeven moment niet meer zelfstandig kan zijn. "Wat als ik in een tehuis kom? Ik moet er niet aan denken! Ik ben gewend om voor mezelf te zorgen. De meeste mensen van mijn leeftijd zijn uitgeblust. Ze komen niet meer buiten, ze doen niks meer. Ik wel. Ik ga zelfs nog in mijn eentje – ook wel met groepen – op vakantie. Maar hoe moet het als dat allemaal niet meer kan?"

Terugvallen op zijn kinderen en kleinkinderen is geen optie. Niet alleen wonen ze uit de buurt, maar het contact is ook niet geweldig. "Dat vind ik erg, maar ik weet ook niet goed wat ik moet doen om dat te veranderen. Het zou best kunnen dat het ook met mijn hoogbegaafdheid te maken heeft, dat er over en weer onbegrip is. Dat weet ik niet. Maar ik kan niet veranderen wie ik ben."

Tekst: Natascha Kayser

Foto's: Gijs de Kruijf

© IHBV

Meer informatie op de website: www.ihbv.nl

